

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY VA ORTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**OLY TA'LIM TIZIMI PEDOGOG VA RAHBAR KADRLARINI
QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISHNI
TASHKIL ETISH BOSH ILMY - METODIK MARKAZI**

**O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI HUZURIDAGI PEDOGOG
KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI
OSHIRISH TARMOQ MINTAQAVIY MARKAZI**

“ IJTIMOY MENEJMENTNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI ”

**MODULI BO'YICHA
O'QUV - USLUBIY MAJMUA**

TOSHKENT - 2022

•

Tuzuvchi: J.Xolbekov - sotsiologiya fanlari doktori, professor

Taqrizchi: A.N. Aliqoriyeva – O‘zbekiston Milliy universiteti, Sotsiologiya kafedrasida dotsenti, sots.f.n.

O‘quv -uslubiy majmua O‘zbekiston milliy universiteti Kengashining qarori bilan nashrga tavsiya qilingan (2021 yil __ dekabrda №__-sonli baènnomasi)

MUNDARIJA

I. ISHCHI DASTUR.....	4
II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA‘LIM METODLARI	12
III. NAZARIY MA‘LUMOTLAR.....	16
IV. AMALIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI.....	33
V. GLOSSARIY	44
VI. ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	46

I. ISHCHI DASTUR

KIRISH

Dastur O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentabrda tasdiqlangan «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi PF-4947-son, 2019 yil 27 avgustdagi «Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida»gi PF-5789-son, 2019 yil 8 oktabrdagi «O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida»gi PF-5847-sonli Farmonlari hamda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 17 iyundagi «2019-2023 yillarda Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetida talab yuqori bo‘lgan malakali kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va ilmiy salohiyatini rivojlantiri choratadbirlari to‘g‘risida»gi PQ-4358-sonli va O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 23 sentabrdagi «Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 797-sonli Qarorlarida belgilangan ustuvor vazifalar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo‘lib, u oliy ta’lim muassasalari pedagog kadrlarining kasb mahorati hamda innovatsion kompetentligini rivojlantirish, sohaga oid ilg‘or xorijiy tajribalar, yangi bilim va malakalarni o‘zlashtirish, shuningdek amaliyotga joriy etish ko‘nikmalarini takomillashtirishni maqsad qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 22 fevraldagi “Sotsiologik tadqiqotlar o‘tkazishni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash choratadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5667-sonli Farmonida jamiyat hayotining fundamental sohalaridagi mavjud vaziyatni tahlil qilish, ilg‘or xorijiy hamda mahalliy metodologik tadqiqotlar asosida ilmiy tvsiyalar ishlab chiqish, bunda kompleks sotsiologik tadqiqotlarning sifat jihatdan mutlaqo yangi innovatsion uslub va vositalarini shakllantirish vazifalari belgilangan.

Shu bilan birga, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 22 maydagi “Oliy o‘quv yurtidan keyingi ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 304-sonli Qarorida oliy o‘quv yurtidan keyingi ta’limga qo‘yilgan talablar, shuningdek xalqaro standartlarni hisobga olgan holda oliy ta’lim yurtlari professoro‘qituvchilarining malakasini oshirish qoidalari belgilangan.

Yuqorida keltirilgan muhim meyoriy hujjatlarda qayd etilgan vazifalar hozirgi kunda sotsiologiya fanining dolzarb vazifalarini zamonaviy boshqaruv ilmining, xususan ijtimoiy menejment, boshqaruv sotsiologiyasi, siyosiy boshqaruv yo‘nalishlarida to‘plangan nazariy va amaliy bilimlar hamda ilg‘or innovatsion tajribalar asosida o‘rganishni taqozo etadi. Bu esa o‘z navbatida zamonaviy ijtimoiy menejment nazariyasi, tarixi, shuningdek tarmoqlar yo‘nalishidagi sotsiologik tadqiqotlarga bo‘lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda.

Bugungi kunda mamlakatimizdagi bir qator OTM da sotsiologiya predmetining o‘qitilayotganligi, bir necha oliy o‘quv yurtlarida sotsiologiya bo‘limlarining faoliyat olib borayotganligidan kelib chiqsak, masalaning muhimligi yanada oydinlashadi. Zero, sotsiologiya bo‘yicha ilmiy-akademik va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlanishi mavjud ijtimoiy muammolarni ilmiy asoslangan tavsiyalar asosida o‘rganish, prognozlash, rejalashtirish va loyihalashtirish imkoniyatlarini oshiradi. Shu ma’noda sotsiologik ta’lim tizimi samaradorligini oshirish, mazkur sohada faoliyat yuritayotgan pedagoglarni zamonaviy bilim hamda amaliy ko‘nikma va malakalar bilan qurollantirish, zamonaviy xorijiy tajribalarni o‘rganish va ta’lim amaliyotiga tadbiq etish bugungi kunning dolzarb vazifasidir. “Ijtimoiy menejmentning zamonaviy muammolari” moduli aynan mana shu yo‘nalishdagi masalalarni hal etishga qaratilgan.

“Ijtimoiy menejmentning zamonaviy muammolari” kursi oliy ta’limning bakalavriat yo‘nalishida o‘qitiladigan gumanitar fanlar turkumiga kiradi va “Sotsiologiya” fani tarkibida o‘qitiladi. Ayniqsa, ijtimoiy menejment muammolarini

tadqiq etishga sezilarli hissa qo'shgan yirik sotsiolog olimlar, ularning metodologik yondashuvlarini o'rganish muhimdir. Aynan sotsiologiya fanining ular tomonidan tadqiq qilingan muhim muammolari, xususan, zamonaviy jamiyatni ijtimoiy muammolarini oldindan ko'ra bilish (bashorat qilish), prognozlash, rejalashtirish, loyihalashtirish, dasturlash va shular asosida sotsial texnologiyalarni qo'llash va ijtimoiy tashkilotlar faoliyatiga joriy etish tamoyillarini va metodologiyalarini o'qitish zaruriyati oshmoqda. Bu ayniqsa o'zining rivojida aniq ijtimoiy yo'nalishga (vektorga) ega bo'lgan O'zbekiston uchun ahamiyatlidir.

“Ijtimoiy menejmentning zamonaviy muammolari” moduli bo'yicha dasturda sotsiologiya fanining tarmoq yo'nalishlari bo'lgan Boshqaruv sotsiologiyasi va Siyosiy sotsiologiya fanlarining bugungi kunda erishgan eng so'ngi ilmiy ma'lumotlariga alohida o'rin ajratilgan, shuningdek unda nazariy xulosalar bilan birga empirik materiallarga tayanildi.

Modulning maqsadi va vazifalari

Modulning maqsadi: pedagog kadrlarni ijtimoiy muammolarini oldindan ko'ra bilish (bashorat qilish), prognozlash, rejalashtirish, loyihalashtirish, dasturlash va shular asosida sotsial texnologiyalarni qo'llash va ijtimoiy tashkilotlar faoliyatiga joriy etish tamoyillarini va metodologiyalarini o'qitishning zamonaviy usullaridan samarali foydalanishga doir amaliy tavsiyalarni berishdan iborat.

Modulning vazifalari:

- “Sotsiologiya” yo'nalishida pedagog kadrlarning nazariy va kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini takomillashtirish;
- pedagoglarning tizimli fikrlash va ijodiy-innovatsion faollik darajasini oshirish;
- sotsiologiyani o'qitishning muammoli va innovatsion texnologiyalari tajribalarini o'zlashtirishga yordamlashish;

- ijtimoiy menejment, xususan ijtimoiy jarayonlarni boshqarish nazariyasi va amaliyotining tadrijiy rivojiga, shuningdek sotsial boshqaruv predmeti va strukturasi o'ld nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalar bilan qurollantirish;
- ijtimoiy menejmentning muhim muammosi bo'lgan boshqaruv sikli haqida tizimli tasavvurlarni shakllantirish;
- boshqaruvning inson omiliga o'ld bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarni shakllantirish;
- "Sotsiologiya" yo'nalishida o'z ustida ishlash, qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonlarini amaliyot va ishlab chiqarishdagi innovatsiyalar bilan o'zaro integratsiyasini ta'minlash.

Modul bo'yicha tinglovchilarning bilimi, ko'nikmasi, malakasi va kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar

Modulni o'zlashtirish yakunida tinglovchilar quyidagi yangi bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarga ega bo'lishlari lozim:

Tinglovchi:

- jamiyatning sotsial tizim (sotsium) sifatidagi shakllanishi, funksional mavjudligi va o'zgarishi meyorlarini;
- jamiyatning sotsial strukturasi va sotsial tizimlarini;
- ijtimoiy meyorlarning o'zgarish tendensiyalarini;
- sotsial makonda urbanizatsiya va axborotlashgan jamiyat modellari;
- zamonaviy sotsiologik tadqiqotlar metodikasi va texnikasini;
- ijtimoiy muammolarni oldindan ko'ra bilish (bashorat qilish), prognozlash, rejalashtirish, loyihalashtirish, dasturlash va shular asosida sotsial texnologiyalarni qo'llash va ijtimoiy tashkilotlar faoliyatiga joriy etish tamoyillarini va metodologiyalarini;

- “sotsiologik tadqiqot” tushunchasi, sotsiologik bilish tizimida uning funksiyalarini;

- taraqqiyot tizimida ijtimoiy xizmat: nazariy-metodologik asoslarini;
- ijtimoiy xizmat ko‘rsatishni takomillashtirishning konseptual jihatlarini;
- ijtimoiy xizmat konseptining ijtimoiy tavsifini *bilishi* kerak.

Tinglovchi:

- AQSH, Yevropa, Kanada, Rossiya, Xitoy, Yaponiya va Markaziy Osiyo sotsiologiya fani rivojidadagi ustuvor masalalar va zamonaviy nazariy-metodologik konsepsiyalarini tahlil etish;

- ijtimoiy menejmentning muhim muammosi bo‘lgan boshqaruv sikli haqida tizimli tasavvurlarni shakllantirish;

- boshqaruvning inson omiliga oid bilim, ko‘nikma, malaka va kompetensiyalarni shakllantirish;

- sotsiologik tadqiqot jarayoni bilan bog‘liq asosiy tushunchalar, sotsiologik tadqiqot natijalarini amaliyotga qo‘llashga doir, shuningdek tadqiqot metodologiyasi va metodini aniqlash, ularning o‘xshashligi va farqli jihatlarini ajrata olish;

- ijtimoiy munosabatlarning sotsial jihatlarini tadbiq etish;

- internet kibermakonida muvozanatsizlikni muvozanatlash;

- internet kibermakonida axborot olish madaniyati, uning asosiy vosita va turlarini sotsiologik tahlil qilish *ko‘nikmalariga* ega bo‘lishi lozim.

Tinglovchi:

- tashkilot, muassasa va idoralarda sotsiologik tadqiq qilingan statistik ma’lumotlardan ilmiy-pedagogik faoliyatda foydalanish;

- sotsiologiya fanida ijtimoiy meyor, xulq-atvor meyorlari va deviantlik holatlarining namoyon bo‘lishiga doir, migratsiya jarayonlarining kechishi, holati va istiqboliga doir prognostik tasavvur qila olish;

- ma'lumotlar yig'ish metodlarini umumiy tasnifi va turlari to'g'risida, shuningdek hujjatlar, birlamchi ma'lumotlar tahlilini amalga oshira olish;

- inson manfaatlarini ta'minlashda ijtimoiy xizmat ko'rsatishning ahamiyati, ijtimoiy xizmatning madaniy jihatlari va o'ziga xosliklari, ijtimoiy xizmat ko'rsatishning institusionallashuvi, ijtimoiy xizmat paradigmatlari va ulardan samarali foydalanish;

- boshqaruv faoliyatida inson omili ahamiyatini bilishi va inson manfaatlari hamda erkinliklarini joriy etish;

- ma'lumotlarni kompyuterda qayta ishlash va tahlil qilishning yangi usullarini optimallashtirish *malakalariga* ega bo'lishi lozim.

Tinglovchi:

- zamonaviy sotsiologiyaning maxsus va tarmoq yo'nalishlari asosiy kategoriyalari, nazariy va amaliy sohalarda erishgan yutuqlari, muammolari va ularning rivojlanish istiqbollari belgilash va tahlil qilish;

- sotsiologik tadqiqot natijalaridan davlat va jamiyat manfaati rivojida foydalanish, sotsiologning axloq Kodeksidan kelib chiqib ma'lumotlarni ijobiy maqsadlarga yo'naltirib loyihalash;

- zamonaviy sotsiologiya fanining nazariy va amaliy yutuqlarini ilmiy ijodkorlikka yo'naltirib loyihalash;

- ijtimoiy jarayonlarni modellashtirish va bashorat qilish;

- ijtimoiy sohada qo'llaniladigan ilmiy yondashuvlarni ijtimoiy hayotga tadbiq etish;

- axborotlashgan jamiyat to'g'risida ilgari surilgan konseptual g'oyalar va ularning istiqboli to'g'risidagi qarashlarni tahlil eta olish;

- sotsiologiya fanidagi dolzarb muammolarni aniqlash va yechimini topish;

- nazariy-metodologik bilimlarni qoʻllagan holda davlat buyurtmasiga oid muammoviy masalalarni yechishga oid tadqiqotlarni bajarish *kompetentsiyalariga* ega boʻlishi lozim.

Modulni tashkil etish va oʻtkazish boʻyicha tavsiyalar

Amaliy mashgʻulotlarda tinglovchilar oʻquv modullari doirasidagi ijodiy topshiriqlar, keyslar, oʻquv loyihalari, texnologik jarayonlar bilan bogʻliq vaziyatli masalalar asosida amaliy ishlarni bajaradilar.

Amaliy mashgʻulotlar zamonaviy taʼlim uslublari va innovatsion texnologiyalarga asoslangan holda oʻtkaziladi. Bundan tashqari, mustaqil holda oʻquv va ilmiy adabiyotlardan, elektron resurslardan, tarqatma materiallardan foydalanish tavsiya etiladi.

Modulning oʻquv rejadagi boshqa modullar bilan bogʻliqligi va uzviyligi

“Ijtimoiy menejmentning zamonaviy muammolari” moduli oʻquv rejadagi “Pedagogning kasbiy professionalligini oshirish” va mutaxassislik fanlari blokidagi barcha oʻquv modullari bilan uzviy bogʻlangan.

Modulning oliy taʼlimdagi oʻrni

Modulni oʻzlashtirish orqali tinglovchilar sotsiologiya fanining nazariy va metodologik asoslarini, shuningdek, ijtimoiy boshqaruvga oid zamonaviy nazariy gʻoyalar va amaliy natijalarga asoslangan xulosalar chiqarish, sotsiologik tadqiqotlar maʼlumotlaridan amaliy foydalanish metodlarini qoʻllash boʻyicha kasbiy kompetentlikka ega boʻladilar.

“Ijtimoiy menejmentning zamonaviy muammolari” moduli bo‘yicha soatlar taqsimoti

№	Modul mavzulari	Tinglovchining o‘quv yuklamasi, soat			
		Хаммаси	Аудиториya o‘quv yuklamasi		
			Жами	jumladan	
		Назарий		Амалий	
1.	Boshqaruv nazariyasi va amaliyoti: tadrijiy rivoji va hozirgi holati	4	4	2	2
2.	Ijtimoiy menejmentning bazaviy tushunchalari: boshqaruv sikli; sotsial texnologiyalar; tashkilotlar	4	4	2	2
3.	Ijtimoiy menejmentda inson omili	4	4	2	2
4.	Tashkilotda ijtimoiy-ruhiy resurslar va ularni amalga oshirishda empirik tadqiqotlarning o‘rni	4	4		2
	Jami: 14 soat	14	14	6	8

NAZARIY MASHG‘ULOTLAR MAZMUNI

1-mavzu: Boshqaruv nazariyasi va amaliyoti: tadrijiy rivoji va hozirgi holati (2-soat).

1. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv nazariyalari va konsepsiyalarining kelib chiqishi va rivojlanish bosqichlari
2. Ijtimoiy menejmentning predmeti va strukturasi
3. Boshqaruv va menejmentning zamonaviy tamoyillari

2-mavzu: Ijtimoiy menejmentning bazaviy tushunchalari: boshqaruv sikli; sotsial texnologiyalar; tashkilotlar

1. Ijtimoiy oldindan ko‘ra bilish (bashorat) va prognozlash
2. Ijtimoiy menejmentning muhim triadasi: ijtimoiy rejalashtirish, ijtimoiy loyihalashtirish, ijtimoiy dasturlash
3. Sotsial texnologiyalar – ijtimoiy menejmentning muhim instrumenti sifatida

4. Tashkilotlar – ijtimoiy boshqaruvning muhim omili **3-mavzu:** Ijtimoiy menejmentda inson omili (**2-soat**).

1. Boshqaruvning inson omili: g‘oya va amaliyot
2. Ijtimoiy menejmetda boshqaruv uslubi tushunchasi
3. Boshqaruv jarayon sifatida: ishtirokmi yoki birgalikdagi ishtirok?
4. Ijodiy jamoani boshqarish va ijodiy salohiyatni boshqarish

II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA’LIM METODLARI

1. “Keys-stadi” uslubi (Case study method).

«Case study» - inglizcha so‘zlar birikmasi bo‘lib («case» – aniq vaziyat yoki hodisa, «study» – o‘rganmoq), uning ma’nosi aniq vaziyatlarni o‘rganish, tahlil qilish asosida o‘qitishga qaratilgan uslubni (metodni) anglatadi. Mazkur uslub dastlab 1921 yilda Garvard universitetida iqtisodiy boshqaruv fanini o‘qitishda qo‘llanilgan. Keysda ochiq axborot yoki aniq voqeahodisalardan vaziyat sifatida tahlil maqsadida foydalanish mumkin. Keys harakatlari o‘z ichiga quyidagi punktlarni qamrab oladi: Kim? (Who?), Qachon? (When?), Qayerda? (Where?), Nima uchun? (Why?), Qanday?/ Qanaqa? (How?), Nima? (What?).

“Keys metodi” ni amalga oshirish bosqichlari

Ish Bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta’minoti bilan tanishtirish	☐ yakka tartibdagi audio-vizual ish; ☐ keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); ☐ axborotni umumlashtirish; ☐ axborot tahlili; ☐ muammolarni aniqlash

2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o'quv topshirig'ni belgilash	☐ individual va guruhda ishlash; ☐ muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; ☐ asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o'quv topshirig'ining yechimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	☐ individual va guruhda ishlash; ☐ muqobil yechim yo'llarini ishlab chiqish; ☐ har bir yechimning imkoniyatlari va to'siqlarni tahlil qilish; ☐ muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Keys yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	☐ yakka va guruhda ishlash; ☐ muqobil variantlarni amalda qo'llash
	imkoniyatlarini asoslash; ☐ ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; ☐ yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

Keys: Muammo sifatida turli xil jamiyatdagi ijtimoiy hodisalar na'munalari olinadi. Bunda turli jadvallar orqali qiyosiy materiallar tayyorlanadi. Ijtimoiy tizim va jarayonlarning davriy o'zgarishi tendensiyalari aniqlanadi, buning sabablarining umumiy jihatlari o'rganiladi.

Keysni bajarish bosqichlari va topshiriqlar:

- Keysdagi muammoni keltirib chiqargan asosiy sabablarni belgilang (individual va kichik guruhda).
- Dasturni to'g'ri ishlashi uchun bajariladigan ishlar ketma-ketligini belgilang (juftliklardagi ish)

2. "Assessment" usuli.

Usulning maqsadi: mazkur usul ta'lim oluvchilarning bilim darajasini baholash, nazorat qilish, o'zlashtirish ko'rsatkichi va amaliy ko'nikmalarini tekshirishga yo'naltirilgan. Mazkur texnika orqali tinglovchilarning bilish faoliyati turli yo'nalishlar (test, amaliy ko'nikmalar, muammoli vaziyatlar mashqi, qiyosiy tahlil, simptomlarni aniqlash) bo'yicha tashhis qilinadi va baholanadi.

Usulni amalga oshirish tartibi: "Assessment"lardan ma'ruza mashg'ulotlarida tinglovchilarning mavjud bilim darajasini o'rganishda, yangi ma'lumotlarni bayon qilishda,

shuningdek, seminar va amaliy mashg‘ulotlarda mavzu yoki ma’lumotlarni o‘zlashtirish darajasini baholash, xususan, o‘zini-o‘zi baholash maqsadida individual shaklda foydalanish tavsiya etiladi. Shuningdek, o‘qituvchining ijodiy yondashuvi hamda o‘quv maqsadlaridan kelib chiqib, assessment ga qo‘shimcha topshiriqlarni kiritish mumkin.

Izoh: Har bir katakdagi to‘g‘ri javob 5 ball yoki 1-5 balgacha baholanishi mumkin.

3. “Tushunchalar tahlili” usuli:

Usulning maqsadi: mazkur usul tinglovchilarni mavzu buyicha tayanch tushunchalarni o‘zlashtirish darajasini aniqlash, o‘z bilimlarini mustaqil ravishda tekshirish, baholash, shuningdek, yangi mavzu bo‘yicha dastlabki bilimlar darajasini tashhis qilish maqsadida qo‘llaniladi.

Usulni amalga oshirish tartibi: ishtirokchilar mashg‘ulot qoidalarini bilan tanishtiriladi;

- tinglovchilarga mavzuga hamda bobga tegishli so‘zlar, iboralar va tushunchalar nomi tushirilgan tarqatmalar beriladi (individual yoki guruh tartibida);
- tinglovchilar mazkur tushunchalar qanday ma’no anglatishi, qachon, qanday holatlarda qo‘llanilishi haqida yozma ma’lumot beradilar;
- belgilangan vaqt yakuniga yetgach, o‘qituvchi berilgan tushunchalarning to‘g‘ri va to‘liq izohini o‘qib eshittiradi yoki slayd orqali namoyish etadi;
- har bir ishtirokchi berilgan to‘g‘ri javoblar bilan o‘zining shaxsiy munosabatini taqqoslaydi, farqlarini aniqlaydi va o‘z bilim darajasini tekshirib, baholaydi.

Na’mina: “Ma’ruza-dagi tayanch tushunchalar tahlili”

Tushunchalar	Sizningcha bu tushuncha qanday ma’noni anglatadi?	Qo‘shimcha Ma’lumot
<i>Boshqaruv</i>	<i>Subyektning (boshqaruv subyektining) obyektga (boshqariladiga narsa yoki inson, guruh, jamoa va b.) uning (ularning) xususiyatlarini yoki xatti-harakatini maqsadga muvofiq tarzda o‘zgartirishga qaratilgan ta’sirdir</i>	

<i>Menejment (ingl. to manage - boshqarish)</i>	<i>Tashkilotni (firma, kompaniya yoki uning bir qismini) boshqarishdir</i>	
<i>Tashkilot</i>	<i>Umumiy maqsadlarga erishish maqsadida faoliyat yuritadigan va faoliyati ongli ravishda tartiblanadigan insonlar guruhi</i>	
<i>Ijtimoiy menedjment (sotsial boshqaruv)</i>	<i>Sotsial jarayonlarga rejalashtirilgan maqsadlarga erishish maqsadida ta'sir ko'rsatish jarayonidir</i>	
<i>Sotsial jarayonlar</i>	<i>Tashkilotlar, ijtimoiy guruhlar, odamlar orasidagi munosabatlarda yuz beradigan hodasalar va o'zaro harakatlarning majmuasidir</i>	
<i>Ijtimoiy guruhlar</i>	<i>Individlarning kichik assotsiatsiyalardan tortib yirik tashkilotlar va jamiyat darajasigacha bo'lgan ulkan jabhalarda birlari bilan tizimli tarzda o'zaro xatti-harakatlar va munosabatlarda bo'luvchi guruhlarini anglatuvchi tushuncha</i>	

1. "Insert" texnikasidan foydalanilgan holda matnni o'qib chiqing.
- 2.
2. Olingan ma'lumotlarni individual sohalarga ajrating. Qalam bilan qo'yilgan belgilar asosida «BBB» jadvalini to'ldiring.

“Insert” texnikasi qoidasi:

1. Matnni o'qib chiqing. 2. Olingan ma'lumotlarni diqqat bilan o'rganib, sohalarga ajrating. Qalam bilan har bir qatorga quyidagi belgilarni qo'yib chiqing:
 V – bilaman;
 + – yangi ma'lumot; |
|--|

-- bilganlarimga zid;

? -- meni o'ylantiradi

III. NAZARIY MA'LUMOTLAR

<i>№</i>	<i>Mavzu savollari</i>	<i>Bilaman</i>	<i>Bilishni xohlaman</i>	<i>Bilib oldim</i>
1	2	3	4	5
1.	Boshqaruv va menejment: umumiy va farqli jihatlari			
2.	Boshqaruv nazariyasi va amaliyoti: tadrijiy yondashuv			
3.	Ijtimoiy jarayonlar: ularni oldindan ko'ra bilish, prognozlash va rejalashtirish			
4.	Ijtimoiy jarayonlarni loyihalash va dasturlash muammolari			
5.	Ijtimoiy jarayonlarni tashkilotlar vositasida boshqarishda sotsial texnologiyalarning o'rni			

1-MAVZU: BOSHQARUV NAZARIYASI VA AMALIYOTI: TADRIJIY RIVOJI VA HOZIRGI HOLATI

Reja:

1. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv nazariyalari va konsepsiyalarining kelib chiqishi va rivojlanish bosqichlari
2. Ijtimoiy menejmentning predmeti va strukturasi 3. Boshqaruv va menejmentning zamonaviy tamoyillari **Tayanch iboralar:**

Boshqaruv, menejment, boshqaruv konsepsiyalari, model, subyekt, obyekt, tashkilot, tartiblash.

Ijtimoiy menejment - bu jamiyat hayotining muayyan sohasini rivojlantirish samaradorligini ta'minlash uchun ishlab chiqilgan boshqaruv tizimining elementlaridan biridir, chunki ishlab chiqarish jarayonida birlashmada (korxonada) ma'lum iqtisodiy natijalarga erishishga qaratilgan faoliyat bilan birga ijtimoiy muammolar hal qilinadi.

Ijtimoiy muammolar va menejment bilan bog'liq bo'lgan bog'lanishlarning murakkab tizimidan ijtimoiy menejment asosan ishlab chiqarishni boshqarish bilan bevosita bog'liq bo'lganlarni va unda ishlaydigan ijtimoiy guruhlar prizmasi orqali ko'rib chiqadi.

Ijtimoiy boshqaruv obyektini - bu butun sohani emas, balki uning tarkibiy qismlaridan asosan ishlab chiqarishni boshqarishning ijtimoiy mexanizmidir. Albatta, ishlab chiqarish jamoalarida sodir bo'layotgan ijtimoiy jarayonlarni muvaffaqiyatli tartibga solish ularni iqtisodiy jarayonlar bilan muvofiqlashtirishni talab qiladi. Jamiyatning ijtimoiy birligi sifatida ishlab chiqarish jamoasi odamlarning ijtimoiy hayotidagi ko'plab jarayonlarning markazini tashkil etadi, bu jamiyatning ijtimoiy iqtisodiy unosabatlarinin turlarini aks ettiradi: iqtisodiy, siyosiy, axloqiy, estetik va boshqalar.

Ijtimoiy hodisalar ishlab chiqarish jamoasi faoliyatining barcha sohalariga kirib boradi. Ijtimoiy muammolarni hal etish esa ishlab chiqarish samaradorligini muvaffaqiyatli oshirishda kuchli omil hisoblanadi. Ijtimoiy menejmentning eng muhim vazifasi ishlab chiqarishni boshqarish uchun ijtimoiy mexanizmni shakllantirishning nazariy asoslarini yaratishdir. Ushbu muammoni hal qilishda muhim rol bevosita iqtisodiy tizimlarning ishlab chiqarish va ijtimoiy rivojlanishida ishtirok etish huquqiga ega bo'lgan jamoaning o'ziga beriladi.

Ishlab chiqarishni boshqarishning ijtimoiy muammolari ishlab chiqarishni boshqarishdan ancha zaif o'rganilgan, shuning uchun bu muammolarni o'rganish metodikasi va metodikasi ishlab chiqilmagan. So'nggi yillarda jonlanish yuz berdi,

boshqaruv psixologiyasi va mehnat jamoasi sotsiologiyasida yangi ilmiy yo‘nalishlar paydo bo‘ldi. Ushbu sohadagi sotsiologik tadqiqotlarning salbiy tomoni - menejmentning o‘rganilayotgan sotsiologik muammolari va mamlakat iqtisodiyoti holati o‘rtasidagi zaif aloqadir.

Boshqarishning ijtimoiy mexanizmini rivojlantirishga mahalliy (A.M. Omarov, V.I. Sivich, E.N. Rudin, A.V. Filippov), shuningdek chet el olimlari katta hissa qo‘shdilar.

Menejment tushunchasi bir qator bilim sohalarida mustahkam o‘rnashgan; u iqtisodiy fanlarda ham, dunyoqarashda ham qo‘llaniladi. Ammo uning mazmuni va ahamiyati asosan o‘rganilayotgan ob‘ektning o‘ziga xos xususiyatlari bilan belgilanadi.

Texnik qurilmalar, mashinalar va mexanizmlarni boshqarish, tirik organizmlardagi har xil jarayonlarni boshqarish to‘g‘risida, ya’ni. biologik jarayonlarni boshqarish yoki inson xulq-atvori to‘g‘risida.

Ushbu tushuncha jamoadagi ijtimoiy hodisalar va jarayonlarni tavsiflash uchun ishlatiladi.

Ijtimoiy boshqaruv toifalari tizimini shakllantirish uchun menejment fanining toifalariga asoslanish maqsadga muvofiqdir.

Menejmentning vazifasi tizimni barqarorlashtirish, uni dinamik muvozanat, sifat aniqligi va yaxlitligini ta’minlovchi qonunlarga muvofiqlashtirishdir.

Ishlab chiqarishning ijtimoiy muammolarini o‘rganishda boshqa fanlar - falsafa, iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ijtimoiy psixologiya, statistika, axborot nazariyasi va boshqalarni qo‘llash zarur.

Ijtimoiy boshqaruvning mohiyatini tavsiflash uchun maqsad, ehtiyoj, qiziqish kabi toifalarni bilish zarur.

Maqsad - ishlab chiqarish va boshqarish jarayonida odamlar faoliyatining rejalashtirilgan natijasidir. Shaxs ishlab chiqarish jarayonida ishtirok etadi va shu

bilan birga, uning irodasiga bo'ysunishi kerak bo'lgan qonun kabi, o'z harakatlarining usuli va xususiyatini belgilaydigan ongli maqsadini amalga oshiradi. Maqsad ehtiyojning funksiyasi sifatida paydo bo'ladi.

Iroda - bu shaxs tomonidan o'z faoliyatini ongli va maqsadga muvofiq tartibga solish, mavjud rejaga muvofiq harakat qilish va maqsadga erishish yo'lidagi to'siqlarni yengib o'tish qobiliyatidir.

Ehtiyoj u bilan maqsadga erishish imkoniyati o'rtasidagi ziddiyatni ifodalaydi, shu bilan iqtisodiy tizimlarning ishlashi, rivojlanishi va ularning o'zaro ta'sirini belgilaydi. Ongli ehtiyojlar ishlab chiqarish jarayonida faol, maqsadga muvofiq faoliyat manbaiga aylanadi; Shu bilan birga, ehtiyojlar o'zgaradi, miqdoriy va sifat jihatidan o'sib boradi. Ushbu lavozimdan menejment - bu ehtiyojlarni qondirish maqsadida ishlab chiqarish faoliyati jarayoniga kiritilgan uyushgan boshqaruv guruhlari va ob'ektiv mavjud ob'ektlar va hodisalar o'rtasidagi ziddiyatlarni bartaraf etishga qaratilgan faoliyatning maxsus shakli.

Tarkib jihatidan menejment fanida shakllangan va ijtimoiy boshqaruv uchun ahamiyatli bo'lgan toifalarni ajratib ko'rsatish mumkin. Bular boshqaruv sub'ektlari, boshqaruv sub'ektlarining faoliyati sifati va xulq-atvori, sub'ektlarning ijtimoiy-iqtisodiy mavqei, ishlab chiqarishning tashkiliy tuzilmasi bo'linmasi, boshqaruv tizimining tuzilishi, sub'ektlarga boshqaruv ta'sirlari, iqtisodiy sharoit va natijalar va boshqalar. Mundarija bo'yicha ijtimoiy boshqaruvning barcha toifalarini bir necha guruhlarga bo'lish mumkin.

Nazorat savollari:

1. *Boshqaruv va ijtimoiy menejmentning umumiy va farqli jihatlari nimada?*
 2. *Ijtimoiy menejment sohasidagi asosiy qarashlarni keltiring*
3. *Menejment nazariyasi va amaliyotidagi asosiy bosqichlarni sanab bering*

Adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.

2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o‘quv yurtlarida o‘quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O‘quv qo‘llanma. T.: “Tafakkur” nashriyoti, 2020 y. 120 bet.
3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo‘nalishlari / O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G‘.G‘ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.
4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma’naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.
5. Shtompka P. SotsiologiY. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

2-MAVZU: IJTIMOIIY MENEJMENTNING BAZAVIIY TUSHUNCHALARI: BOSHQARUV SIKLI, SOTSIAL TEXNOLOGIYALAR, TASHKILOTLAR

Reja:

1. Ijtimoiy oldindan ko‘ra bilish (bashorat) va prognozlash
2. Ijtimoiy menejmentning muhim triadasi: ijtimoiy rejalashtirish, ijtimoiy loyihalashtirish, ijtimoiy dasturlash
3. Sotsial texnologiyalar – ijtimoiy menejmentning muhim instrumenti sifatida
4. Tashkilotlar – ijtimoiy boshqaruvning muhim omili

Tayanch iboralar:

Boshqaruv jarayoni, boshqaruv sikli, tashkilot strukturasi, sotsial texnologiyalar, ijtimoiy prognozlash, ijtimoiy rejalashtirish, ijtimoiy loyihalashtirish, ijtimoiy dasturlash

Ijtimoiy menejmentning bazaviy tushunchalarini ko'rib chiqamiz. Bunda avvalo ijtimoiy boshqaruv subyektlarini tavsiflovchi toifalarga to'xtalish zarur.

1. Ijtimoiy boshqaruv subyektlari. Bular ijtimoiy-iqtisodiy ishlab chiqarishni boshqarish tizimlari iyerarxiyasida joy egallaydigan va ishlab chiqarishni boshqarishda ma'lum funktsiyalarni bajaradigan guruhlar (menejerlar, ijrochilar). Mavzu o'zining maqsadlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va yo'nalishini tashuvchisi bo'lib, intellektual munosabat bilan unga qo'yilgan muammolarni hal qiladi; samaradorlik haqidagi g'oyalari yaqinroq bo'lgan strategiyani tanlash. Ijtimoiy menejment predmeti - bu ehtiyojlar, qiziqishlar, yo'nalishlar to'plamini ifodalaydigan, belgilangan maqsadlarni hal qiladigan, ishlab chiqarish jarayonidagi u yoki bu bo'linma yoki bo'g'inni boshqarish ishonib topshirilgan va bu erda o'zining shaxsiy imkoniyatlarini amalga oshiradigan shaxs.

2. Boshqaruv xodimlari. Ijtimoiy menejment uchun haqiqiy sub'ektivlik muhim ahamiyatga ega, bu belgilangan funktsiyalarga rioya qilishni emas, balki ishlab chiqarish jarayonida guruh salohiyatini amalga oshirishning to'liqligi va zaxiralardan foydalanish imkoniyatini anglatadi.

3. Boshqaruv guruhlarining iyerarxik tuzilishi - bir-biriga nisbatan buyurtma qilingan va ishlab chiqarishni boshqarish iyerarxiyasi tarkibida ma'lum darajani egallagan, ya'ni ularga boshqaruv maqomini beradigan (ya'ni yuqori, o'rta, quyi) boshqaruvning ijtimoiy mexanizmi sub'ektlarining to'plami.

4. Subyektlarning boshqaruv ongi. Bunga ularning harakatlarini qo'zg'atadigan ehtiyojlar, qiziqishlar va yo'nalishlar kiradi. Boshqaruv ongining asosini boshqaruv guruhlari qadriyatlar tizimi, ularning "muhim" - "muhim emas", "muhim" - "ahamiyatiz" narsalar haqidagi g'oyalari tashkil etadi.

Qiymatga yo‘naltirishning mohiyatini bilib, boshqaruv guruhleri haqiqiy vaziyatda o‘zini qanday tutishi va kelajakda o‘zlarini qanday tutishi haqida taxminiy fikr yuritishingiz mumkin.

Motivatsiya - bu meyor-qiymat ongining namoyon bo‘lishidir. Bunda muhim jihatlar quyidagilardir:

birinchidan, amaliy faoliyatda bir xil ishlab chiqarish sharoitida rahbarlarning turli guruhleri turlicha motivlarni keltirib chiqaradi; ikkinchidan, boshqaruv guruhlarining norma-qiymat ongi umumiy fuqarolik funksiyasini bajaradi, ya’ni rahbarlarning rivojlanishining ijtimoiy darajasini, ularning hokimiyat va mulkning u yoki bu shakliga munosabatini tavsiflaydi;

uchinchidan, rahbarning muayyan boshqaruv uslubiga yo‘naltirilganligi.

5. Subyektlarni boshqarish faoliyati - tizimning boshqaruv iyerarxiyasida ma’lum bir joyni egallagan shaxslardan amalga oshirilishi talab qilinadigan belgilangan qoidalarga muvofiq harakatlar va harakatlar. Barcha sohalardagi boshqaruv faoliyati yuridik va ma’muriy hujjatlarga bo‘ysunadi (lavozim yo‘riqnomalari, bo‘limlar to‘g‘risidagi nizom va boshqalar).

6. Boshqaruv xatti-harakati - ularni tushunish asosida amalga oshiriladigan ishlab chiqarish jamoasini boshqarish jarayonidagi harakatlardir. Bunda boshqaruvchining xatti-harakatlari yetakchilik uslubiga ham bog‘liqdir.

7. Boshqaruv guruhlarining o‘zaro aloqasi - umumiy maqsad va manfaatlar asosida o‘zaro yo‘naltirilgan boshqaruv jarayoni barcha ishtirokchilarining xulq-atvoridir.

Har bir boshqaruv guruhining o‘zaro aloqalari mavjud, ammo ularning o‘zaro ta’siri tizimi turli tizimlar tarkibidagi elementlar va kuchlarning tarkibida o‘zaro farq qiladi. Ularning vakolatlari (huquqlari) mohiyati boshqaruv tizimida yetakchining darajasini belgilaydi.

Boshqaruvning o'zaro ta'siri bevosita va bilvosita aloqalar turlariga bo'linadi. To'g'ridan-to'g'ri o'zaro aloqalar menejerlar va bo'ysunuvchilar o'rtasidagi munosabatlar orqali namoyon bo'ladi; bilvosita aloqalar esa ayrim guruhlar ishi natijalarining boshqalar ish sharoitlari va natijalariga ta'sirida bilinadi.

8. Boshqaruv guruhlarining rasmiy pozitsiyasi - bu boshqaruv tizimidagi mehnat taqsimotining funktsional jarayoni asosida aniq vazifalar, huquq va majburiyatlar bilan belgilanadigan boshqaruv jarayonining elementidir. Ijtimoiy menejmentda rasmiy pozitsiya ko'proq imkoniyatga ega bo'lib, u subyekt egallagan boshqaruvning ijtimoiy mexanizmidagi o'rnini aks ettiradi, bu quyidagilar bilan tavsiflanadi:

- belgilangan va aslida bajarilgan vazifalarning mazmuni;

- ushbu subyektga berilgan huquqlar miqdori;

- ushbu rasmiy darajada amalga oshirilishi kerak bo'lgan rolga asoslangan xatti-harakatlar hamda ushbu lavozimni egallaganlarning xattiharakatlaridir.

9. Boshqaruv kuchini sub'ektlar o'rtasida taqsimlash boshqaruv guruhlarini iyerarxik qurilishi uchun asosdir. Ijtimoiy boshqaruv mexanizmining barcha sub'ektlari darajalari va kuch miqdori bo'yicha farqlanadi.

10. Boshqaruv guruhlarining ijtimoiy-iqtisodiy holati quyidagilardan iborat:

- mamlakat aholisi uchun umumiy bo'lgan manbalardan olinadigan imtiyozlar, asosiysi ish haqi;

- maqom xarakterining afzalliklari, ya'ni. egallab turgan lavozim maqomi bilan bevosita bog'liq bo'lgan imtiyozlar;

- xizmat ko'rsatuvchi xodimlar, transport, ofis bilan ta'minlash.

Umuman olganda, subyektning iqtisodiy mavqei uning iqtisodiy tizimlarni boshqarish jarayonidagi rasmiy pozitsiyasiga bog'liq.

11. Menejment madaniyati - bu iqtisodiy boshqaruv tizimi uchun qadriyatlar, ijtimoiy meyorlar, motivlar va xulq-atvor meyorlariga asoslangan barqaror an'anaviy qoidalar to'plami.

Ijtimoiy jarayonlar va hodisalarni boshqarish samaradorligi tashkilotning inson salohiyatidan to'liq foydalanish, tashkiliy madaniyatni rivojlantirish, ishbilarmonlik ruhini qaror toptirish, yangilikka bog'liqdir. Iqtisodiy tizimlar faoliyatining natijalarini tavsiflash uchun iqtisodiy va ijtimoiy jihatlardan foydalaniladi. Ijtimoiy sohani tavsiflash uchun hayot va mehnat sharoitlari va ishlab chiqarishning xususiyatlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlardan foydalaniladi. Ijtimoiy boshqaruv uchun qo'shimcha ko'rsatkichlardan foydalanish kerak:

- xodimning sifatini tavsiflovchi (novatorlar, ixlosmandlar, fidoyi, loafers va boshqalar) ko'rsatkichlar;
- tashkiliy tartib, ya'ni barcha toifadagi ishchilarni boshqarish va ishlab chiqarish jarayonida harakatlarning izchilligi, buyurtmalarning aniqligi, mobil aloqa.

Ishlab chiqarishni boshqarishning ijtimoiy mexanizmi faoliyati bog'liq bo'lgan iqtisodiy sharoitlarni tavsiflovchi kategoriyalar. Mulkka munosabat - iqtisodiy farqlarni va turli xil ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi munosabatlar xarakterini ifodalaydi. Mulkchilik subyekt soliqlarni to'laganidan so'ng, o'z harakatlarining foydali natijasini to'liq o'zlashtirgan holda, resurslar bo'yicha har qanday harakatlarni amalga oshirish huquqiga ega bo'lishini anglatadi, shuningdek ularning oqibatlari uchun to'liq moliyaviy javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Ijtimoiy boshqaruvdagi mulk shakli o'rtasidagi munosabatlar uning sub'ektlarining munosabatlari va iqtisodiy holatini shakllantiradi. Iqtisodiy boshqaruv mexanizmi - boshqaruvning aniq shakllarida davlat mulk munosabatlarini aks ettiradi. Boshqarishning iqtisodiy mexanizmi bu ta'sir ko'rsatuvchi vositalar to'plamidir (bular iqtisodiy rag'batlantirish, rag'batlantirish, sanksiyalar, soliqlar va boshqalar) va vositalar (boshqaruv usullari - iqtisodiy, tashkiliy, ma'muriy va ijtimoiy-psixologik)

Iqtisodiy mexanizmning iqtisodiy vositalari va vositalari ishlab chiqarishning turli sohalarida va uning turli darajalarida sub'ektlar tomonidan nimani, qanday qilib va qanday qilib amalga oshirish mumkin yoki mumkin emasligini belgilaydi.

Nazorat savollari:

1. *Ijtimoiy prognozlashning ahamiyati nimalarda namoyon bo'ladi?*
2. *Ijtimoiy menejment tarkibidagi ijtimoiy jarayonlarni boshqarishga oid muhim triadani sanab bering*
3. *Sotsial texnologiyalar deganda nimani tushunasiz?*
4. *Ijtimoiy boshqaruvda tashkilotning o'rni qanday faoliyat bilan bog'liq?*

Adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.
2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. T.: "Tafakkur" nashriyoti, 2020 y. 120 bet.
3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar.
Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo'nalishlari / O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G'.G'ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.
4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma'naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.
5. Shtompka P. SotsiologiY. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

Internet resurslari

1. www.lib.socio.msu.ru
2. <http://www.socioline.ru>
3. <http://www.socio.rin.ru>

4. [http: www.sociologos.narod.ru](http://www.sociologos.narod.ru)

3-MAVZU: IJTIMOIIY MENEJMENTDA INSON OMILI

Reja:

1. Boshqaruvning inson omili
2. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv uslubi tushunchasi
3. Boshqaruv jarayon sifatida: ishtirokmi yoki birgalikdagi ishtirok?
4. Ijodiy jamoani boshqarish va ijodiy salohiyatni boshqarish **Tayanch iboralar:**

Inson omili, shaxs strukturasi, shaxsning ijtimoiy faolligi, shaxsning sotsial xulq-atvori, shaxsning sotsial xatti-harakati, boshqaruv uslubi, ishtirok, ijodiy jamoa, ijodiy salohiyat, shaxs kreativligi, rahbar shaxsi, rahbar profессиogrammasi

Ishlab chiqarishni boshqarishning tashkiliy tarkibi - boshqaruvning ijtimoiy mexanizmi sub'ektlarining o'zaro munosabatlarini, ularning ishlab chiqarish va boshqarish jarayonidagi o'zaro munosabatlarini aks ettiradi. Yuqorida tavsiflangan ayrim toifalar menejment fani tomonidan ishlab chiqilgan va ijtimoiy boshqaruv nazariyasining kontseptual apparati asosini tashkil etadi, ijtimoiy menejment ushbu toifalarni menejment fanidan qarz oladi va menejmentning o'ziga xos ijtimoiy muammolari echimini hisobga olgan holda ularni tuzatadi.

Menejmentning ijtimoiy muammolari va ularning turlariga to'xtalaylik. Avvalo, ijtimoiy muammolarni taxminan bir necha guruhlarga bo'lish mumkin:

- mehnatning ijtimoiy muammolari;
- ishlab chiqarish sohasi muammolari.

Menejment sohasida bu ishlab chiqarishni turli darajalarida boshqarish bilan shug'ullanadigan boshqaruv guruhlari mavjud: a) professional menejerlar (vazirdan tortib ustagacha); b) kasbi menejment funksiyalarini bajarishni talab qiladigan mutaxassislar (huquqshunoslar, iqtisodchilar, texnologlar).

Ishlab chiqarishni boshqarish jarayonida vujudga keladigan ijtimoiy muammolarga boshqaruv kadrlari tarkibi, ularning boshqaruv iyerarxiyasidagi

mavqei, ularni tanlash, joylashtirish va yangilashdagi nuqsonlar, ular orasidagi boshqaruv kuchini taqsimlash va boshqaruv ishlarining sifati bilan bog'liq muammolar kiradi. Ishlab chiqarishni boshqarishning shu va boshqa ko'plab ijtimoiy muammolarining hal qilinmaganligi ijtimoiy boshqaruvni o'rganishni talab etadi. Mamlakatdagi hozirgi vaziyat nafaqat 30-yillardan, balki 80-yillardan ham keskin farq qiladi. Ishlab chiqarishni boshqarish uchun birinchi navbatdagi masala – bu ijtimoiy buyurtmaga ehtiyoj, iqtisodiy boshqaruvning ijtimoiy muammolarini o'rganishdir. Bunday sharoitda ijtimoiy menejment quyidagi funksiyalarni bajarishi kerak:

- tushuntirish - salbiy hodisalarning sabablarini anglatish;
- axborot - o'zgarishlarning borishi, qayerda sodir bo'layotgani, ijtimoiy tuzilmaning qaysi jihatlari ta'sir qilishi, bularning barchasiga turli xil ijtimoiy guruhlarning munosabati qanday, ularning xatti-harakatlari strategiyasi to'g'risida ishonchli ma'lumotlarni taqdim etish;
- bashoratli va muhandislik - dolzarb muammolarni hal qilish uchun loyihalarni ishlab chiqish.

Ijtimoiy menejment iqtisodiy boshqaruvning ijtimoiy mexanizmining nazariy va uslubiy asoslarini belgilaydi, bu esa o'z navbatida jamiyat qiyofasini va uning dinamikasi xususiyatini belgilaydi. Menejmentning ijtimoiy muammolarini o'rganish ishlab chiqarishni boshqarish sub'ektlari va boshqaruv guruhlari iyerarxiyasini shakllantirishga imkon beradi:

- ushbu guruhlar mavjud bo'lgan va ishlaydigan sharoitlar;
- hokimiyat iyerarxiyasida va ishlab chiqarishni boshqarish tizimida guruhlariga berilgan u yoki bu pozitsiya;
- vakolatlarni tartibga solish;
- boshqaruv guruhlari harakatlari olib keladigan natijalar, ishlab chiqarish va boshqaruv iqtisodiyotining rivojlanish darajasi.

Ijtimoiy ishlab chiqarishni boshqarish tizimining turli qismlarida paydo bo'ladigan menejmentning ijtimoiy muammolariga quyidagilar kiradi:

1. Mavjud hokimiyat iyerarxiyasi tomonidan yuzaga keladigan muammolar:

a) ishlab chiqarishni boshqarish markaziy organlari qo'lida boshqaruv iyerarxiyasining yuqori darajalarida hokimiyatning haddan tashqari konsentratsiyasi; b) ma'naviyatsizlik, passivlik, soxta «mehnatsevarlik», qobiliyatsizlik kabi ijtimoiy xususiyatlarga ega bo'lgan boshqaruv kadrlarining sifatsiz tarkibi; v) boshqaruv kadrlarini shakllantirish va yangilash uchun nomenklatura usulidan foydalanish, ya'ni ular rahbarlik qilishi kerak bo'lgan jamoalarning ortida olib boriladigan «apparat o'yinlari» asosida tanlash yoki ularni ozod qilish amaliyoti.

2. Boshqaruv munosabatlari tizimida, turli xil boshqaruv organlari va ijrochilar o'rtasida hokimiyat va ijtimoiy imtiyozlarni taqsimlashda boshqaruv kadrlarining huquqiy maqomi bilan bog'liq muammolar: a) boshqaruv tizimining barcha darajalarida boshqaruv organlarida tarqatish huquqlari, iqtisodiy kuchlarning yetishmasligi; b) ularning real mehnat hissasi uchun barcha imtiyozlarning yetarli emasligi.

3. Iqtisodiy mexanizm yaratadigan muammolar: a) mavjud iqtisodiy mexanizmdan kelib chiqadigan muammolar, moliyalashtirish va kredit berish, ishlab chiqarish jarayonini hisobga olish va nazorat qilish; b) payment ishlab chiqarish jarayonlarini amalga oshirishda muayyan qiyinchiliklar yuzaga keladigan to'lov, tashkilot va mehnatni muhofaza qilishdagi nuqsonlar.

Jamoaning xatti-harakatlari o'z navbatida yetakchining ma'lum xattiharakatlarini keltirib chiqaradi. Ijtimoiy boshqaruv mexanizmi ichida aylana doirasi shakllanadi, undan chiqib ketish u qadar oson emas.

4. Ishlab chiqarishning pasayishi natijasida vujudga kelgan ijtimoiy muammolar, ularning ahamiyati ularning lokalizatsiya chuqurligi bilan bog'liq. Iqtisodiy xulq-atvorning asosiy harakatlantiruvchi kuchi – “xo'jayin tuyg'usi”

ishlayotganligi yoki ishlamasligi hamda ishlab chiqarish muammolarini kim aslida hal qilishiga bog'liq. Bunda ishlab chiqarishni boshqarish uslubi iqtisodiy tizimlar, boshqaruv guruhleri kuchining tuzilishiga, shuningdek boshqaruv guruhlarining ma'lum modellarni qabul qilishga, tegishli sharoitlarda ishlashga tayyorlik, boshqaruv guruhlarining o'zlarining dinamikasin, ularning ijtimoiy fazilatlaridagi o'zgarishlariga, mehnatga bo'lgan munosabatiga ham bog'liqdir.

Insoniyat tarixi shuni ko'rsatadiki, so'nggi yuz yil ichida bilim va texnik yutuqlar hajmi avvalgi barcha davrlarga qaraganda ko'proq o'sdi. Ijtimoiy xususiyatlarning o'zgarishi ham tezlashmoqda. Ijtimoiy tizimning eng muhim xususiyatlari bu o'z-o'zini yangilash, o'zini ko'paytirish va progressiv rivojlanishdir. Ishlab chiqarishning moddiy-texnik bazasining o'zgarishi tabiiy ravishda uning ijtimoiy xususiyatlarining o'zgarishiga olib keladi. Ijtimoiy jarayon deganda, umuman olganda ijtimoiy tashkilot holatlarining yoki uning alohida tarkibiy elementlarining ketma-ket o'zgarishi tushuniladi. U ma'lum bir ichki va tashqi sharoitlar ta'siri ostida amalga oshiriladi, tarkibiy qismlarining o'zaro ta'sirining barqaror tartibiga, davomiyligiga va ma'lum bir natijaga yo'naltirilganligiga ega. Sanoatdagi barcha ijtimoiy jarayonlar o'zaro bog'liqdir. Ularning hech birini "sof" shaklida umumiy tizimdan ajratib bo'lmaydi. Bir ijtimoiy jarayon boshqasini va uchinchisining natijasini keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, texnika yoki texnologiyani o'zgartiradigan innovatsion jarayon professional tuzilmaning o'zgarishiga yordam beradi va bu, o'z navbatida, harakatchanlikka olib kelishi mumkin. Boshqaruv jarayonlari umuman boshqa barcha jarayonlarning intensivligi va mazmuniga bevosita ta'sir qiladi. Ijtimoiy tashkilot ichidagi ijtimoiy jarayonlarning umumiyliigi uning barcha tarkibiy elementlarining uzluksiz harakati bo'lib, umuman olganda ijtimoiy tashkilotning o'zgarishiga yoki uning ko'payishiga olib keladi.

Ijtimoiy jarayonlar turli mezonlarga ko'ra tasniflanadi. Eng to'liqlaridan biri ishlab chiqarish tashkilotining quyi tizimi sifatida ijtimoiy tashkilotning o'ziga xos funksiyalarini tahlil qilishga asoslangan tasnif deb hisoblanadi. Ushbu funksiyalarga quyidagilar kiradi:

-maqsadli - umuman ishlab chiqarish tashkilotining asosiy vazifasini (maqsadini) amalga oshirish;

-interfaol - maqsadli funksiyani eng yaxshi amalga oshirish uchun ijtimoiy qadriyatlar va vositalar yordamida tashkilot a'zolarini birlashtirish;

-o'zgaruvchan-qo'llab-quvvatlovchi - tashkilot a'zolarining va tashkilotning o'zi takror ishlab chiqarish va ijtimoiy maqomini o'zgartirish (oshirish).

Korxonaning ijtimoiy tashkilotining maqsadli funksiyasi doirasida birinchi guruh jarayonlari ajralib turadi. U bilan chambarchas bog'liq bo'lgan mehnat va qiymatga yo'naltirilgan jarayonlar, ya'ni jamoa a'zolarining qiymat yo'nalishlarini shakllantirish va rivojlantirishdir. Ikkinchi guruhga integratsion ijtimoiy jarayonlar - boshqaruv, aloqa va tartibga solish jarayonlari kiradi. Bu shuningdek, guruhga integratsiyalashuvni qo'llabquvvatlovchi jarayonlarni o'z ichiga oladi: boshlang'ich jamoalarda yetakchilik va yetakchilik, boshlang'ich jamoalarni birlashtirish va ajratish, shaxsni guruhga qo'shish va undan chiqish va boshqalar. Uchinchi guruh - o'zgarishni qo'llabquvvatlovchi jarayonlar - harakatchanlikni o'z ichiga oladi, ya'ni tashkilotdagi shaxslar va ijtimoiy guruhlar maqomining o'zgarishi, shuningdek, uning atrofmuhitidagi tashkilot maqomining o'zgarishini ifodalovchi jarayonlardir.

Miqyos mezoniga ko'ra global va mahalliy ijtimoiy jarayonlarni ajratish kerak. Ilmiy-texnikaviy inqilob, aholining bilim darajasining o'sishi va boshqalar bunday jarayonlarga misol bo'lishi mumkin. Mahalliy jarayonlar ham jamiyatda, ham uning alohida quyi tizimlarida sodir bo'lishi mumkin: tarmoq, mintaqaviy, tashkiliy (alohida tashkilotlarda yuzaga keladi). Biroq, ular butun jamiyatga ta'sir qilmaydi, balki cheklangan miqyosda ma'lum o'zgarishlarni keltirib chiqaradi.

Turli mintaqalar va tarmoqlarda bir xil turdagi mahalliy jarayonlar turli sabablarga ko'ra kelib chiqishi va turli intensivlik va yo'nalish bilan tavsiflanishi mumkin. Bunga misol - aholining harakatchanligi va kadrlar harakatidir. Bir mintaqada migratsiya qishloqdan shaharga, boshqasida - aksincha, shahardan qishloqqa o'tadi. Bir sohada kadrlar almashinuvi nolga yaqin, ikkinchisida bu juda katta va hokazo.

Global jarayon alohida mahalliy jarayonlardan iborat bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, mahalliy odamlar ba'zan global yo'nalishga qarama-qarshi yo'nalishga ega. Shunday qilib, odatda "demografik portlash" deb nomlanadigan global jarayon ko'plab mahalliy demografik jarayonlardan iborat bo'lib, ularning ba'zilari (ayrim mamlakatlar va mintaqalarda) aholi sonining tez o'sishiga, boshqalari uning oddiy ko'payishiga, boshqalari esa sonlarning kamayishi bilan bog'liq.

Maqsadga erishish prizmasi orqali ijtimoiy jarayonlarni ko'rib chiqib, xulosa qilish mumkinki, har qanday jarayonlar ma'lum bir vaziyatda tizimda qanday o'zgarishlarga olib kelishiga qarab, ishlash, rivojlanish yoki tanazzulga aylanish jarayoniga aylanishi mumkin. Yuqorida aytib o'tilganidek, sanoat ko'p maqsadli ijtimoiy-texnik tizim ekanligi sababli, ma'lum bir ijtimoiy jarayonni baholashda ushbu tizimning maqsadlari kompleksidan kelib chiqish kerak. Ijtimoiy tashkilotning funksiyalari va maqsadlari ko'plab tashkilotlar va korxonalarining funssiyalari va maqsadlarida amalga oshiriladi. Korxonaning ijtimoiy tashkilotining funssiyalari - maqsadli, integral va o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlovchi - sanoatning ijtimoiy tashkilotiga ham xosdir. Jamiyat kerak bo'lganda barcha ijtimoiy jarayonlarni boshqarishi mumkin emas. Shu ma'noda, ijtimoiy jarayonlarning ichki mexanizmlarini bilish katta amaliy ahamiyatga ega.

Iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarning o'zaro bog'liqligi va aloqadorligini alohida ta'kidlash zarur. Moddiy ishlab chiqarish ham jamiyat rivojlanishining sharti, ham asosidir. Shu ma'noda ijtimoiy munosabatlarning xilma-xilligidan ishlab chiqarish

munosabatlarni ajratib ko'rsatish mumkin, ularning jami jamiyatning iqtisodiy asosini tashkil etadi. Bu tuzilma munosabatlarning mohiyati va mazmunini belgilaydi: siyosiy, huquqiy va boshqalar.

Iqtisodiy asos - bu ishlab chiqarish munosabatlarning rivojlanish darajasiga muvofiqligi darajasiga qarab keyingi rivojlanishni oladigan jamiyatning ishlab chiqaruvchi kuchlari bilan yaqin aloqada va dialektik birlikdadir. Bunga o'z-o'zidan emas, balki odamlarning maqsadga muvofiq, ongli faoliyati natijasida erishiladi. Obyektiv sharoitlar va butun ijtimoiy munosabatlar tizimi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan, ongli niyatsiz, kerakli maqsadsiz hech narsa qilmaydigan odamlarning ijtimoiy ishlab chiqarishni rivojlanishidagi faol rolini ta'kidlash lozim. Shuning uchun inson oldiga qo'ygan maqsadlari va ularni amalga oshirishga qaratilgan amaliy faoliyati unga butun ijtimoiy va birinchi navbatda iqtisodiy munosabatlar tizimining ta'sirining namoyon bo'lishining o'ziga xos shakllari hisoblanadi.

Iqtisodiy munosabatlarning yetakchi roli ularni mutlaqlashtirishga asos bermaydi: ajralmas ijtimoiy tizimning organik tarkibiy qismi bo'lib, ular o'zaro aloqalar jarayonida uning boshqa barcha elementlarining (siyosiy, huquqiy, falsafiy, diniy, badiiy va b.) ta'sirini doimiy ravishda boshdan kechiradilar.

Taraqqiyot iqtisodiy rivojlanishga asoslanadi, shuningdek, bir-biriga va iqtisodiy asosga ta'sir qiladi. Odamlarning moddiy va madaniy turmush darajasini ko'tarish shaxsning har tomonlama rivojlanishi uchun yaxshi sharoitlar yaratish vazifasini o'z ichiga oladi. Jamiyatning barcha a'zolarining har tomonlama rivojlanishi uchun sharoit yaratish bilan bog'liq muammolarni izchil hal qilish ishchilarning kasbiy malakasi, madaniy va intellektual darajasining o'sishiga olib keladi, har bir insonning qobiliyatining namoyon bo'lishiga yordam beradi, bu esa natijada ilmiy-texnikaviy tezlashishga ta'sir qiladi, ijtimoiy ishlab chiqarishning taraqqiyoti va samarali ishlashini ta'minlaydi.

Nazorat savollari:

1. Boshqaruvning inson omiliga bog'liqligini qisqacha izohlab bering
2. Boshqaruv uslubi turlarini ko'rsating
3. Boshqaruvni jarayon sifatida qanday izohlaysiz?
4. O'zingiz faoliyat olib borayotgan jamoa misolida ijodiy jamoani boshqarishga oid fikrlaringizni bayon qila olasizmi?

Adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.
2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. T.: "Tafakkur" nashriyoti, 2020 y. 120 bet.
3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo'nalishlari / O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G'.G'ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.
4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma'naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.
5. Shtompka P. SotsiologiY. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

Internet resurslari

1. www.lib.socio.msu.ru
2. <http://www.socioline.ru>
3. <http://www.socio.rin.ru>
4. <http://www.sociologos.narod.ru>

IV. AMALIY MASHG'ULOT MATERIALLARI

1-Seminar.

Mavzu: Boshqaruv nazariyasi va amaliyoti: tadrijiy rivoji va hozirgi holati

Reja:

- 1. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv nazariyalari va konsepsiyalarining kelib chiqishi va rivojlanish bosqichlari*
- 2. Ijtimoiy menejmentning predmeti va strukturasi*
- 3. Boshqaruv va menejmentning zamonaviy tamoyillari*

Seminar mashg‘ulotini olib borish tartibi: Tinglovchilardan ixtiyoriy ravishda kichik guruhlar shakllantiriladi, mavzu buyicha asosiy tushunchalarni javdal va sxemalari shakllantiriladi. Tinglovchilar o‘zlari bajargan amallarini individual yoki guruhiy tarzda izohlab, so‘ng himoya qiladilar. **Seminar mashg‘ulotini olib borishda qo‘llaniladigan metod:** bahs va munozara metodi.

“BAHS-MUNOZARA” METODI

Metod ikki yoki undan ortiq shaxslar tomonidan muayyan vaqt oralig‘i va qat‘iy qoidalarga muvofiq tashkil etiladigan og‘zaki bahs bo‘lib, tinglovchilarda o‘rganilayotgan mavzu bo‘yicha erkin, asosli fikrlarni bildirish qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. O‘quv mashg‘ulotlarida bahsmunozaradan foydalanishda mavzuga doir ma’lum masalalar hal qilinadi.

(Izoh: bir tinglovchiga ikki marta so‘zga chiqishga ruxsat etilmaydi; o‘qituvchi tinglovchilarning mavzudan chetga chiqmasliklarini nazorat qilib boradi)

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.
2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o‘quv yurtlarida o‘quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O‘quv qo‘llanma. T.: “Tafakkur” nashriyoti, 2020 y. 120 bet.

3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo'nalishlari / O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G'.G'ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.
4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma'naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.
5. Shtompka P. SotsiologiY. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

2-Seminar.

Mavzu: Ijtimoiy menejmentning bazaviy tushunchalari: boshqaruv sikli;

sotsial texnologiyalar; tashkilotlar Reja:

1. *Ijtimoiy oldindan ko‘ra bilish (bashorat) va prognozlash*
2. *Ijtimoiy menejmentning muhim triadasi: ijtimoiy rejalashtirish, ijtimoiy loyihalashtirish, ijtimoiy dasturlash*
3. *Sotsial texnologiyalar – ijtimoiy menejmentning muhim instrumenti sifatida*
4. *Tashkilotlar – ijtimoiy boshqaruvning muhim omili*

Seminar mashg‘ulotini olib borish tartibi: Tinglovchilardan ixtiyoriy ravishda 4 ta kichik guruhlar shakllantiriladi, har bir guruhga bitta vaziyatning 4 jihati bo‘yicha alohida-alohida topshiriq beriladi: 1) vaziyatning salbiy jihatlari; 2) vaziyatning ijobiy jihatlari; 3) risklar; 4) imkoniyatlar. Har bir guruh topshiriqni ma’lum muddatda bajaradi va har bir guruh o‘z taqdimotlarini ketma ket taqdim etadi. Taqdimot tekst, javdal va sxemalar ko‘rinishida bo‘lishi mumkin. Har bir guruhning vaziyatning biror jihatini ochib berishiga qarab umumiy yechim topiladi.

Seminar mashg‘ulotini olib borishda qo‘llaniladigan metod: SWOT tahlil.

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.

2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o‘quv yurtlarida o‘quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O‘quv qo‘llanma. T.: “Tafakkur” nashriyoti, 2020 y. 120 bet.

3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo‘nalishlari / O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G‘.G‘ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.

4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma’naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya,

2008. – 80 b.

5. Shtompka P. Sotsiologiya. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

3- Seminar.

Mavzu: Ijtimoiy menejmentda inson omili Reja:

1. Boshqaruvning inson omili: g'oya va amaliyot
2. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv uslubi tushunchasi
3. Boshqaruv jarayon sifatida: ishtirokmi yoki birgalikdagi ishtirok?
4. Ijodiy jamoani boshqarish va ijodiy salohiyatni boshqarish

Seminar mashg'ulotini olib borish tartibi: Tinglovchilardan ixtiyoriy ravishda 3 ta kichik guruhlar shakllantiriladi, shulardan bitta guruhga muammoli holat va muayyan masalani hal yechish topshirig'i beriladi, ma'lum vaqtdan so'ng taqdimot imkoniyati beriladi, ikkinchi guruh ushbu guruh tayyorgarligi va taqdimotini nazorat qilib boradi va baholaydi, uchinchi guruh esa nazoratchi vazifasini bajaradi. Darsning keyingi qismida guruhlar o'zaro o'rinlarini almashtirishlari mumkin.

Taqdimot tekst, javdal va sxemalar ko'rinishida bo'lishi mumkin. Har bir guruhning vaziyatning biror jihatini ochib berishiga qarab umumiy yechim topiladi.

Seminar mashg'ulotini olib borishda qo'llaniladigan metod: Keys stadi uslubi.

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniya. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.

2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. T.: "Tafakkur" nashriyoti, 2020 y. 120 bet.

3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo'nalishlari / O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi

Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G‘.G‘ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.

4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma’naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.

5. Shtompka P. Sotsiologiya. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

4 - Seminar.

Mavzu: Tashkilotda ijtimoiy-ruhiy resurslar va ularni amalga

oshirishda empirik tadqiqotlarning o‘rni Reja:

- 1. Tadqiqotga oid sotsiologiyada tadqiqot strategiyasi va umumiy metodologiyasi muammosi*
- 2. Tashkilotga oid asosiy tadqiqot metodlari (dala tadqiqotlari, so‘rovlar, tanlash, hujjatli tadqiqot, eksperimentlar)*
- 3. Ijtimoiy-ruhiy holat va vaziyatlarni empirik o‘rganishning xususiyatlari.*
- 4. Tadqiqot natijalari va ulardan foydalanish*

Seminar mashg‘ulotini olib borish tartibi: Tinglovchilardan ixtiyoriy ravishda empirik tadqiqot tayyorlash va o‘tkazishning 3 ta bosqichiga mos tarzda 3 ta kichik guruhlar shakllantiriladi. Bunda: birinchi guruh sotsiologik tadqiqot hujjatlarini tayyorlash bo‘yicha nazariyotchi sotsiologlar rolini bajarishi, ikkinchi guruh dala tadqiqotlarini bajaruvchi amaliyotchi sotsiologlar rolini bajarishi, uchinchi guruh esa to‘plangan empirik ma’lumotlarni tahlil etuvchi analitik (tahlilchi) sotsiologlar rolini bajarishi talab etiladi.

Mashg‘ulot so‘ngida o‘qituvchi tomonidan har bir guruhning faoliyati tahlil qilinadi va baholanadi.

Seminar mashg‘ulotini olib borishda qo‘llaniladigan metod: Kichik guruhlarda ishlash.

Foydalanish uchun adabiyotlar:

1. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.
2. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o‘quv yurtlarida o‘quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O‘quv qo‘llanma. T.: “Tafakkur” nashriyoti, 2020 y. 120 bet.
3. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo‘nalishlari / O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G‘.G‘ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.
4. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma’naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.
5. Shtompka P. Sotsiologiya. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

V. MUSTAQIL TA’LIM MAVZULARI

Mustaqil ishni tashkil etishning mazmuni va shakli:

Tinglovchi mustaqil ishni muayyan modulni xususiyatlarini hisobga olgan xolda quyidagi shakllardan foydalanib tayyorlashi tavsiya etiladi:

- meyoriy xujjatlardan, o‘quv va ilmiy adabiyotlardan foydalanish asosida modul mavzularini o‘rganish;
- tarqatma materiallar bo‘yicha ma’ruzalar qismini o‘zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o‘rgatuvchi va nazorat qiluvchi dasturlar bilan ishlash;
- maxsus adabiyotlar bo‘yicha modul bo‘limlari yoki mavzulari ustida ishlash;

- tinglovchining kasbiy faoliyati bilan bog'liq bo'lgan modul bo'limlari va mavzularni chuqur o'rganish.

Mustaqil ta'lim mavzulari

1. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv nazariyalari va konsepsiyalarining rivojlanish bosqichlari
2. Ijtimoiy menejmentning predmeti va muammolar doirasi
3. Zamonaviy ijtimoiy menejmentning asosiy tamoyillari
4. Ijtimoiy menejmentning bazaviy tushunchalari
5. Ijtimoiy menejmentda boshqaruv sikli
6. Sotsial texnologiyalar: tushuncha va mohiyat
7. O'zbekistonda sotsial texnologiyalar: dastlabki tajribalar ("Aqlli shaharchalar" misolida)
8. Tashkilotlar va ularning ijtimoiy menejment tizimidagi o'rni
9. Tashkilotlar va sotsial texnologiyalar ("Bizning tashkilot ijtimoiy menejment ko'zgusida" taqdimoti)
10. Tashkilotda sotsial aloqalar va Public relations tizimi
11. Tashkilotda ixtiloflar va ularning oldini olish muammolar
12. Ijtimoiy menejmentda prognoz masalalari
13. Ijtimoiy rejalashtirish istiqbollari (Konkret tashkilot misolida)
14. Ijtimoiy loyihalashtirish: zaruriyati va ahamiyati
15. Ijtimoiy dasturlash ijtimoiy menejment instrumenti sifatida
16. Sotsial texnologiyalar va ularni qo'llash istiqbollari
17. Boshqaruvda inson omili
18. Boshqaruv uslubi ("Mening jamoam va rahbarim" loyihasi taqdimoti)
19. Boshqaruvning jarayon sifatidagi sotsiologik tahlili
20. Ijodiy jamoa va uni boshqarish muammolari

21. Jamoadagi ijtimoiy-ma'naviy muhitni aniqlashga oid empirik tadqiqotlarni o'tkazish va olingan ma'lumotlarni tahlil qilish uslublari.

VI. KEYSLAR BANKI

Mini keys 1.

Mehnat jamoasida ijtimoiy-ma'naviy muhitni yaxshilash.

Vaziyat: Ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan mehnat jamoasining ko'rsatkichlari salbiy yo'nalish olganligi aniqlandi. Bu holat kadrlar qo'nimsizligi, ish samaradorligining pastligi hamda mehnat nizolarining ko'payganligida ko'zga tashlandi. Bunday holatning asl sabablarini aniqlash bo'yicha ishchi guruhi tuzildi va uning oldiga jamoaning umumiy yig'ilishiga asoslangan taklif va tavsiyalar taqdim etish vazifasi yuklatildi".

Real holat: jamoada 400 ga yaqin xodimlar bo'lib, mehnat intizomi buzilganligi oqibatida 20 ga yaqin xodimlar ishdan olingan, bir qator xodimlarga ogohlantirishlar berilgan. Ishga kechikish holatlari ko'payganligi bois, jamoada nosog'lom muhit shakllangan.

Maqsad: Ishchi guruhiga qo'yilgan vazifani bajarish bo'yicha asoslangan dastur ishlab chiqish.

Keysni bajarish bosqichlari va topshiriqlar:

- a) Muammoni hal etish bo'yicha bir nechta versiyalarni ko'rib chiqish: 1) rahbariyatning kompetentligi yetarli yoki yetarli emasligi; 2) ish sharoitlari holati; moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimidagi muammolar
- b) jamoadagi ijtimoiy-ma'naviy muhitga salbiy ta'sir qiluvchi va to'sqinlik qiluvchi omillarni aniqlash
- c) vaziyatni yaxshilash bo'yicha taklif va tavsiyalarni shakllantirish

Mini keys 2.

Bolalar kutubxonasi faoliyatida yuz bergan holatni yaxshilash.

Vaziyat: “Toshkent shahridagi joylashgan bolalar kutubxonasi binosini kapital rekonstruksiya qilish ehtiyoji tufayli u vaqtinchalik shaharning boshqa tumanida joylashgan moslashmagan binoga ko‘chirilishi munosabati bilan bolalarni badiiy adabiyotlar bilan ta’minlashda uzilishlar paydo bo‘ldi. Ota-onalar murojaatlariga ko‘ra, ushbu qarorning asosli yoki asosli emasligini aniqlash maqsadida ishchi guruhi tuzildi va uning oldiga asoslangan takliflar kiritish vazifasi qo‘yildi.”

Real holat: Bolalar kutubxonasi fondida 20 000 nomdagi 800 000 dona kitoblar saqlanadi. Kutubxona shahar markazida joylashganligi bois u o‘quvchilar va ularning ota-onalari orasida mashhur bo‘lgan. Hozirda kitoblarning katta qismi shaharning chetroq qismida joylashgan hududdagi boshqa binoga tashib o‘tkazilgan, shuningdek kutubxona xodimlari ham yangi binoda o‘z ishlarini davom ettirishmoqda. Bu binoda isitish tizimi nosoz, kitob saqlash joylari talab darajasida emas. Natijada avvalgi kitobxonlarning aksariyati bunday o‘zgarishlardan norozi bo‘lishyapti.

Maqsad: Ishchi guruhiga ushbu qarorning asosli yoki asossiz ekanligini aniqlash bo‘yicha qo‘yilgan masalani hal etish va tegishli xulosalar berish bo‘yicha ishni tashkil etish vazifasi yuklatildi.

Keysni bajarish bosqichlari va topshiriqlar:

- a) Ushbu kutubxonani vaqtincha boshqa binoga ko‘chirish paytida yaqinroq hududdan bino tanlash taklifi berilgan yoki berilmaganligini aniqlash
- b) Maktab o‘quvchilariga kitob yetkazib berish imkoniyatlarini aniqlash
- c) Yosh kitobsevarlar manfaatlarini qondirish uchun amalga oshirilgan ishlar holatiga baho berish
- d) O‘rganilgan holatlar bo‘yicha taklif va tavsiyalar tayyorlash

VII. GLOSSARIY

Inglizcha	Ruscha	O'zbekcha	Mazmuni
Management	upravleniye	Boshqaruv	Subyektning (boshqaruv subyektining) obyektga (boshqariladiga narsa yoki inson, guruh, jamoa va b.) uning (ularning) xususiyatlarini yoki xatti-harakatini maqsadga muvofiq tarzda o'zgartirishga qaratilgan ta'siri
Social Management	Otsialniy menedjment	Ijtimoiy menedment	Sotsial jarayonlarga rejalashtirilgan maqsadlarga erishish maqsadida ta'sir ko'rsatish jarayoni
Social group	Sotsialnaya grupp	Ijtimoiy guruh	Har bir a'zosi boshqalariga nisbatan taqsimlangan kutilmalar asosida ma'lum bir tarzda o'zaro xatti-harakat qiluvchi individlar yig'indisi
Organization	Organizatsiya	Tashkilot	Ma'lum bir bo'ysunish va hokimiyat munosabatlar tizimiga jalb bo'lgan odamlarning katta guruhi
Public opinion	Obshestvennoye mneniye	Jamoatchilik fikri	Jamiyat a'zolarining kundalik hayot masalalari haqidagi umumiy qarashlari
Welfare state	Gosudarstvo vseobshego blagosostoyaniya	Umumiy farovonlik davlati	Fuqarolarni imtiyozlar va nafaqalarning keng to'plami

			bilan ta'minlay oladigan siyosiy tizim
Stability	Stabilnost	Barqarorlik	jamiyatdagi tinch-totuvlik va uni mustahkamlash uchun shart-sharoitning mavjudligi; ijtimoiy qatlamlar, kuchlar va siyosiy partiyalar o'rtasidagi hamjihatlik vaziyati; davlat, jamoat tashkilotlari, fuqarolar o'rtasidagi ijtimoiy kelishuv holatining muttasil davom etishi
Microsociology	Mikrosotsiologiya	Mikrosotsiologiya	Insonning yuzma-yuz jabhadagi xulq-atvori va xatti-harakatlarini tadqiq etish
Social proses	<i>Sotsialniye protsessi</i>	<i>Sotsial jarayonlar</i>	<i>Tashkilotlar, ijtimoiy guruhlar, odamlar orasidagi munosabatlarda yuz beradigan hodasalar va o'zaro harakatlarning majmuasidir</i>

VIII. ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
2. Mirziyoyev SH.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. 1-jild. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 592 b.
3. Mirziyoyev SH.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: “O‘zbekiston”, 2018. – 507 b.
4. Mirziyoyev SH.M. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, hayoti yorug‘ va kelajagi farovon bo‘ladi. 3-jild.– T.: “O‘zbekiston”, 2019. – 400 b.
5. Mirziyoyev SH.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild.– T.: “O‘zbekiston”, 2020. – 400 b.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar

6. O‘zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. – T.: O‘zbekiston, 2018.
7. O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi O‘RQ-637-sonli Qonuni.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 12 iyun “Oliy ta’lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-4732-sonli Farmoni.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevral “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi 4947-sonli Farmoni.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 aprel "Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ2909-sonli Qarori.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 21 sentabr “2019-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5544-sonli Farmoni.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 may “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5729-son Farmoni.
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 17 iyun “2019-2023 yillarda Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetida talab yuqori bo‘lgan malakali kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va ilmiy salohiyatini rivojlantiri choratadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4358-sonli Qarori.
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 avgust “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi PF-5789-sonli [Farmoni](#).

15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabr “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli [Farmoni](#).

16. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 23 sentabr “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha choratadbirlar to‘g‘risida”gi 797-sonli Qarori.

17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 22 fevraldagi “Sotsiologik tadqiqotlar o‘tkazishni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash choratadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5667-sonli Farmoni

18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020 yil 25 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.

19. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 oktabr “Ilmfanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-6097-sonli [Farmoni](#).

SH. Maxsus adabiyotlar

20. David Spencer “Gateway”, Students book, Macmillan 2012.
21. English for Specific Purposes. All Oxford editions. 2010, 204.
22. H.Q. Mitchell “Traveller” B1, B2, MM Publications. 2015. 183.
23. H.Q. Mitchell, Marileni Malkogianni “PIONEER”, B1, B2, MM Publications. 2015. 191.
24. Lindsay Clandfield and Kate Pickering “Global”, B2, Macmillan. 2013. 175.
25. Steve Taylor “Destination” Vocabulary and grammar”, Macmillan 2010.
26. Asekretov O.K., Borisov B.A., Bugakova N.Y. i dr. Sovremenniy obrazovatelniye texnologii: pedagogika i psixologiya: monografiya. – Novosibirsk: Izdatelstvo SRNS, 2015. – 318 s.
<http://science.vvsu.ru/files/5040BC65-273B-44BB-98C4-CB5092BE4460.pdf>
27. *Barkov S. A., Zubkov V.I. Sotsiologiya organizatsiy. M.: YURAYT, 2018.*
28. *Barkov S.A. Organizatsiya i rinok: protivoborstvo ili soglasiye? M.: Izd-vo Moskovskogo universiteta, 2008.*
29. Belogurov A.Y. Modernizatsiya protsessa podgotovki pedagoga v kontekste innovatsionnogo razvitiya obshestva: Monografiya. — M.: MAKS Press, 2016. — 116 s. ISBN 978-5-317-05412-0.
30. **Bols N. Azbuka media. / Per. s nem. L.Ionin, A.Chernix. - M.: Yevropa, 2011. – 136 s. <http://en.bookfi.net/book/1405627>**
31. *Giddens Entoni. Sotsiologiya. – M.: Editorial URSS, 1999. – 704 s. 32. Giddens E., Satton F. Osnovniye ponyatiya v sotsiologii. – M.: Izd. dom Visshey shkoli ekonomiki, 2018.*
33. Gulobod Qudratullo qizi, R.Ishmuhamedov, M.Normuhammedova. An’anaviy va noan’anaviy ta’lim. – Samarqand: “Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi” nashriyoti, 2019. 312 b.

34. Ibraymov A.YE. Masofaviy o‘qitishning didaktik tizimi. metodik qo‘llanma/ tuzuvchi. A.YE. Ibraymov. – Toshkent: “Lesson press”, 2020. 112 bet.
35. Ignatova N. Y. Obrazovaniye v sifrovuyu epoxu: monografiY. M-vo obrazovaniya i nauki RF. – Nijniy Tagil: NTI (filial) UrFU, 2017. – 128 s. http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/54216/1/978-5-9544-0083-0_2017.pdf.
36. Yoas X., Knebel V. *Sotsialnaya teoriY. 20 vvodnix leksiy.* – SPb.: Aleteyya, 2015. <https://search.rsl.ru/ru/record/01007580496>.
37. *Istoriya sotsiologii (XIX – seredina XX veka).* – M.: INFRA-M, 2004. <https://search.rsl.ru/ru/record/01002465303>.
38. Ishmuhamedov R.J., M.Mirsoliyeva. O‘quv jarayonida innovatsion ta’lim texnologiyalari. – T.: «Fan va texnologiya», 2014. 60 b.
39. **Kastels M. Vlast kommunikatsii: ucheb. posobiye / M. Kastels; per. s angl. N. M. Tilevich; pod nauch. red. A. I. Chernix; Nats. issled. un-t «Visshaya shkola ekonomiki».** — M.: Izd. dom Visshey shkoli ekonomiki, 2016. — 564 s. <https://yadi.sk/d/UC0SzNIk3Mj7qk>.
40. *Kimelev Y.A., Polyakova N.L. Modern i protsess individualizatsii: istoricheskiye sudbi individa moderna.* – M.: IITS, 2001.
41. **Kolomiyets V. P. Sotsiologiya massovoy kommunikatsii v obshestve kommunikatsionnogo izobiliya // Sotsiologicheskiye issledovaniY. 2017. №6. S.3-14.** http://www.isras.ru/index.php?page_id=2624&jid=6721&jn=socis.
42. **Konetskaya V.P. Sotsiologiya kommunikatsii / V.P. KonetskaY. - M.: Mejdunarodniy universitet biznesa i upravleniya, 1997. – 304 s.**
43. Muslimov N.A va boshqalar. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. O‘quv-metodik qo‘llanma. – T.: “Sano-standart”, 2015. – 208 b.
44. *Nazarov M.M. Massovaya kommunikatsiya i obshestvo. Vvedeniye v teoriyu i issledovaniya / M.M. Nazarov.* — M.: Librokom, 2014. — 354 s.

45. Oliy ta'lim tizimini raqamli avlodga moslashtirish konsepsiyasi. Yevropa Ittifoqi Erasmus+ dasturining ko'magida. https://hiedtec.ecs.uniruse.bg/pimages/34/3_UZBEKISTAN-CONCEPT-UZ.pdf.
46. *Organizatsionnoye povedeniye/ Pod red. S.A. Barkova. – M.: YURAYT, 2015.*
47. *Osipova YE.V. Patriarxi sotsiologii. – M.: Institut sotsialno-politicheskix issledovaniy RAN, 2011.* <https://search.rsl.ru/ru/record/01005063843>
48. *Osipova N.G. Zapadnaya sotsiologiya v XX stoletii: klyucheviye figuri, napravleniya i shkoli. – M.: Kanon+ROOI «Reabilitatsiya».*
49. *Politika i upravleniye v sotsialnoy sfere/ Pod red. N.S.Grigoryevoy, N.S.Solovyeva. M.: ARGAMAK-MEDIA, 2018.*
50. Toshenko J.T. Sotsiologiya upravleniY. Uchebnik. – M.: Sentr sotsialnogo prognozirovaniya i marketinga, 2011. – 300 s.
51. Usmonov B.SH., Habibullayev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. T.: "Tafakkur" nashriyoti, 2020 y. 120 bet.
52. Xolbekov A.J., Jumayev R.Z., Umarova N.T. va boshqalar. Boshqaruvning ijtimoiy-siyosiy yo'nalishlari / O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat va jamiyat qurilishi Akademiyasi. – T.: G'.G'ulom nomidagi NMIU, 2007. – 762 b.
53. Xolbekov A.J., Maxmudov I., Ravshanov F. Zamonaviy rahbar: ma'naviy fazilatlar, psixologik qiyofa va kasbiy mahorat. – T.: Akademiya, 2008. – 80 b.
54. Shtompka P. SotsiologiY. Analiz sovremennogo obshestva: Per. S polsk. S.M. Chervonnoy. – M.: Logos, 2005. – 664 s.

IV. Internet saytlari:

1. <http://www.gov.uz>
2. <http://www.lex.uz>
3. <http://www.google.uz>
4. <http://www.ziyonet.uz>
5. <http://www.lib.socio.msu.ru>
6. <http://www.socioline.ru>
7. <http://www.socio.rin.ru>
8. <http://www.sociologos.narod.ru>
9. <http://www.socionet.narod.ru>

O‘zbekiston milliy universiteti huzuridagi pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq (mintaqaviy) markazi “SOTSILOGIYA” yo‘nalishidagi mutaxassislik fanlaridan tayyorlangan “IJTIMOIY MENEJMENTNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI” moduli bo‘yicha qayta tayyorlash va malaka oshirish masofaviy kurslari uchun tayyorlangan materiallar talablarga javob berishi bo‘yicha

EKSPERT XULOSASI

“SOTSILOGIYA” yo‘nalishi qayta tayyorlash va malaka oshirish kursi mutaxassislik fanlaridan fanlaridan tayyorlangan “IJTIMOIY MENEJMENTNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI” moduli bo‘yicha test savollari, o‘quv-uslubiy majmua, bitiruv ishi mavzulari hamda masofaviy materiallar mazkur modul bo‘yicha tasdiqlangan namunaviy dastur doirasida tayyorlangan va unga qo‘yilgan talablarga javob beradi hamda BIMM internet portaliga qo‘yishga tavsiya etiladi.

**Tarmoq (mintaqaviy) markazi
direktori**

O‘. Tilavov

Bo‘lim boshlig‘i

O‘. Muxamadiyev

“Sotsiologiya” kafedrasi mudiri

K. Kalanov

Tuzuvchi:

A. Xolbekov